

Hercegovaèki križ

Autor Administrator

U
dobru Hrvati u zlu Hercegovci

Nino Raspudiæ,
Naša ognjišta

(...) S bukom koja se diže oko hercegovaèkoga lopova može se mjeriti samo šutnja oko uspješnih hercegovaèkih poduzetnika koji su spasili tvornice i zaposlili stotine ljudi npr. u Bjelovaru ili Osijeku.
Negativnomu imidžu Hercegovaca u hrvatskoj javnosti obilno je do-prinijelo nekoliko zadriglih, pri-mitivnih i priglupih likova koji su, buduæi da odgovaraju stereotipnoj slici Hercegovca, uvijek dobrodošli gosti u antihercegovaèkim mediji-ma (...)

Radosti èitanja antihercegovaèkoga tiska

Sredinom tridesetih godina 20. stoljeæa, usred Berlina, u vrijeme zahuktavanja antisemitske promidžbe, mladi je Židov zatekao svoga djeda kako s užitkom èita nacistièki tisak. Na pitanje zaprepaštenoga unuka zašto pored tolikih židovskih novn-a èita antisemitsku literaturu starac je odgovorio: "Kada èitam naše novine, uhvati me tuga i jad – pišu o tome kako smo jadni, prokleti, bez doma i domovine, progonjeni, svi nas mrze i rade nam o glavi. A u ovim nacistièkim novinama piše kako smo svi bogati i moæeni krvop-iye. kako držimo banke, financije, politiku, kulturu, znanost, da svim krademo i sve kontroliramo - pa mi doðemilo... Pa zašto bih onda èitao ig tisak?"

Prema sliènome obrascu, jako uživam prateæi antihercegovaèke mitske konstrukcije u dijelu medija u Republici Hrvatskoj. Upravo kada pomislim kako je neobièeno da osoba hercegovaèkoga podrijetl-a nikada nije bila ni predsjednik republike, ni predsjednik Vlade i predsjednik Sabora Republike Hrvatske, niti je ikada Hercegovac bio na èelu jedne od dvije najjaèe politièke stranke u RH, proèitam da su Hercegovci devedesetih bili apsolutni vladari Hrvatske, a i da danas niiie bitno drukèije - pa mi bude lakše.

Kada se s
tugom sjetim svih hercegovaca koji su izginuli za Hrvatsku eda bi se danas

njihovim obiteljima govorilo da uèe loviti ribu i to gledajuæi prema Sarajevu, proèitam da su svi Hercegovci masno profitirali od Domovinskoga rata - pa mi opet bude lakše.

Ili, kada

pomislim na to da je pred rat èak i Vojislav Šešelj u maksimalistièkim zahtjevima prema teritoriju RH, a da i ne go-vorimo o Aliji Izetbegoviæu, "da-vao" Hrvatskoj dio Hercegovine naseljen Hrvatima, shvaæam svu "mudrost" antihercegovaèkih mi-slilaca koji tvrde da je radi istoga tog dijela Hercegovine žrtvovana i Posavina i Bosna i Vukovar i sve što se ikada igdje moglo žrtvovati.

Sve žrtve i sva

patnja prouzroèeni su tako zarad pripojenja hrvatske Hercegovine Hrvatskoj. A za èinje-nicu da se to pripojenje, radi kojega su zli Hercegovci uspjeli postiæi da se sve ostalo žrtvuje, nije dogodilo, kriva je opet hrvatska hercegovaèka politika. Koja je samoj sebi u tim kombinacijama dala manje nego što joj 'Je davao Vojislav Šešeli. Unatoè svemu, lijepo je proèitati kako su svi drugi žrtvovani radi nas. Kada veæ nismo dobili ništa, da nas grije ba-rem ta spoznaja.

Imaginarni Hercegovac

"Hercegovac"

se u navedenim medijskim konstrukcijama bez iznimke prikazuje kao epski nastro-jen, ruralni katolièki desnièar. Veliki Hrvat i još veæi lopov. No, gdje su tu Hrvatine kao što je Vuk Draškoviæ i Rusmir Mahmutèhajiq? Ili de-snièari poput Ante Markoviæa ili Predraga Matvejeviæa? Ili HDZ ovci poput trolista Milan Bandiæ- Ljubo Jurèiæ-Josip Leko? Nadalje, kako to da je ta epska primitivna jazbina dala najveæe lirske pjesnike hrvatske, srpske i bošnjaèke knji-ževnosti - Antuna Branka Šimiæa, Aleku Šantiæa, Maka Dizdara? Ili zašto se "Zagrebaèka škola crta-nog filma" ne zove "Hercegovaèka škola crtanog filma" buduæi da je njezin utemjelitelj i najistaknutiji predstavnik Bileæanin i oskarovac Dušan Vukotiq? Ili kako to da se nikada ne spominje da je doajan zagrebaèkoga novinarstva Veselko Tenžera - Hercegovac?

Nasuprot

navedenima, hercego-vaèko se podrijetlo redovito napo-minje uza svakoga našeg zemljaka koji se proslavi primitivizmom ili kriminalom. Dok npr. uz juniorske uspjehe tenisaèa Marina Èiliæa nije stajao novinski naslov "Hercegovac osvojio Roland Garros" veæ "Hrvat osvojio Roland Garros". O nogomet-noj reprezentaciji da i ne govorimo. Dakle, kao što je jedan mudari ze-mljak nedavno primjetio - u dobru Hrvati, u zlu Hercegovci! Posljednji je primjer nedavno odavanje poèa-sti Petru Hercegu, zvanomu Toniæ, iz Prologa - Opæina Ljubuški, amerièkoga vojnog heroja strada-loga u Pearl Harboru. Govoreæi o tome "amerièkom heroju hrvatskog porijekla", trenutni predsjednik Republike Hrvatske ogrebao se o slavu našega Ljubušaka, naravno prešuæujuæi njegovo hercegovaèko podrijetlo, i u govoru na nosaèu zrakoplova Interpid amerièkim do-maæinima istaknuo kako "smo bili na istoj strani u

Drugom svjetskom ratu" 'Tako je Hercegovac poslužio i kao spona stranama pola stoljeæa suprotstavljenima u "hladnom ratu".

Uza sve navedeno,
znakovito je da se u Republici Hrvatskoj nikada ne govori o
"istarskoj", "zagorskoj", "dalmatinskoj" i sl.
mafiji u tranzici-jom poharanome gospodarstvu. O tome što ie poèetkom
devedesetih bilo s Inom,
TDR-om, Zagrebaèkom bankom, Telekomom, brodogradi-hgtima... Ali se o nekoliko herce-govaèkih riba srednje, èak i
sitne, kategorije godinama govorilo u to- toj mjeri da se stjecao dojam da su njihovi marginalni lopovluci kljuèeni za
gospodarsko osiromašenje zemlje.

S bukom koja se diže oko hercegovaèkoga lopova može se mjeriti samo šutnja oko uspješnih
hercegovaèkih poduzetnika koji su spasili tvornice i zaposlili stotine ljudi npr. u Bjelovaru ili Osijeku. Negativnomu imidžu
Hercegovaca u hrvatskoj javnosti obilno je do-prinjelo nekoliko zadriglih, pri-mitivnih i priglupih likova koji su, buduæi da
odgovaraju stereotipnoj slici Hercegovca, uvijek dobrodošli gosti u antihercegovaèkim mediji-ma. Njima su sva
vrata, tj.
svi ekrani otvoreni, da prièaju, tj. blamiraju sebe i Hercegovinu kao njezini sa-mozvani. "glasnogovornici" o èemu god
hoæe. Intelligentan, kultiviran i elokventan Hercegovac,
poput èu-dovišta iz Loch Nessa, nikada u tim medijima nije spomenut ni kao mo-guænost, a kamoli da bi se pojavio.

Ako je Hercegovac definiran kao primitivac kockaste glave,
koji se nakrao na raèun hrvatske sirotinje pa sada živi u viletini i vozi najnoviji mercedes, iz kojega kroèi u mokasi-ni i
bijeloj èarapi pa se, dok mu kilo zlata zvecka oko šije i èaèkalica viri izmeðu rijetkih zuba,
ubacuje preko reda podiæi lažnu ratnu invalidni-nu, a vi ste, nasuprot tomu,
možda izigrani radnik, prevareni branitelj, vozaè prastaroga Golfa II, ne slušate narodnjake, doktor ste znanosti ili
vjeèeni podstanar u Zagrebu u ko-jemu pošteno radite veæ èetrdeset godina i nikada se niste prošverceali
ni u tramvaju - krivica je oèito u vama. Ili otiðite na DNA analizu, pa se uvjerite da je rijeè o zabuni i da vi u stvari niste
Hercegovac, ili vi ne postojite - vi ste izmišljeni lik, a stereotipni Hercegovac iz medija je stvarnost.

Gdje je Hercegovina?

Da prosjeèenog antihercegovca upitate
što sve pripada Hercegovini, vjerojatno ne bi znao odgovoriti. Hercegovina je u tim glavama po-najprije jedan
imaginarni prostor za projiciranje
vlastitih frustracija,
nešto poput pojmljiva Balkana ili Balkanca, koji su "Zapadnjaku", u ovome sluèaju fašistoidnomu
hr-vatskom malograðaninu, potrebeni da bi se on, odmjeravajuæi se o ta-kvu konstrukciju, osjeæao kulturni, pošten i
fin. On otrlike zna
gdje se Hercegovina nalazi, ali mu nje-zine granice nisu posve jasne. Tako im
se "Hercegovina" èesto proteže i na dalmatinsku Zagoru pa èak i ci-jeli
dinarsko-štokavski prostor i šire - na ono što je nedavno Denis Kuljiš, prvo
pero antihercegovaèke histerije, razoèaran izbornim rezultatima, na-zvao
"Istoènom Hrvatskom", što je, znakovito, obuhvaæalo sve istoèeno i južno
od linije Virovitica-Karlovac - -Karlobag, gdje obitavaju Hrvati njemu mrske

politièke orientacije. Kuljiš je uveo i pojam "politièkog Hercegovca" - to su svi zlikovci hr-vatske tranzicije, pa i oni koji nisu (kao što veæina i nije) podrijetlom iz Hercegovine. Tako se ne morate zva-ti Vladimir Hercegovac da biste bili "politièki Hercegovac".

Pri svemu tome

potpuno se gubi iz vida da je Hercegovina znat-no šira i šarenija. Da u njoj žive ne samo Hrvati veæ i Srbi i Bošnjaci- Muslimani. Da Hercegovina nije samo škrti kamenjar veæ i plodna dolina Neretve, da je Hercegovina dobrim dijelom i urbana - Mostar je npr. još u austrougarsko vrijeme bio industrijaliziran, imao je i rud-nik i tvornice, i željeznicu i sindi-kate, i kino i hotele.

Antihercezi ne znaju da je Hercegovina Europa u malome, da se u njoj može i skijati i kupati u moru, da Hercegovina npr. ima najbolje i naživlje regionalne internetske portale u ovome dijelu Europe (a nekada su se izrugivali hercegovaèkomu ažurnom praæenju tehnologije u vrijeme prvih mobite-la, koje danas svi nose...).

Hercegovina je, ponajprije, ras-pršena, rasuta zemlja - u njezinim ljudima u Argentini i u Australiji, po njemaèkim bauštelama i Zagre-baèkome sveuèilištu, stvarna je u Federaciji BiH i Republici Srpskoj, virtualna je na poskok.info i blje-sak.info, ona je, veæim dijelom svoje povijesti bila obezglavljenia zemlja, bez prave elite koja bi njezine resur-se znala usmjeriti za njezine ciljeve, kako Hercegovina ne bi zauvijek punila druge vojske, gradila tuðe ceste i gradove, osvajala drugima priznanja i bodove, a istovremeno služila kao otiraè za svaèije fru-stracije. Hercegovina, kao nikada u cjelini svojih potencijala potpuno realizirana, ali i nikada ni potpuno poražena zemlja, stoga još uvijek ostaje mitski, nedosanjani san nje-zinoj rasutoj djeci, ali i kamen u ci-peli njezinim mrziteljima.

Širenje Hercegovine i pristupni pregovori

Hercegovina

je tamo gdje pre-staje Bosna i poèinje svijet usmje-ren Mediteranu. No, određivanje te sjeverne granice veliki je unutar-hercegovaèki problem. Novija povjesna iskustva - aktivno potiranje Hercegovine i hercegovaèkoga identiteta, od bošnjaèke nacionalne elite kao "remetilaèkoga faktora" unutar "jedinstvene Bosne" i njezine neprekinute "državne historije"; psivno negiranje od srpske nacionalne elite usredotoèene na Republiku Srpsku i iskljuèivo nacionalni identitet unutar kojega svaki regionalni gubi na važnosti; hvatanje za Hercegovinu kao zadnju slamku spasa pred bosanskom/bošnjaèkom majorizacijom u BiH od hrvatske politièke elite- možda æe dovesti do korjenita definiranja pojma "Hercegovina”.

Postojeæe

težnje èini se vode u tome smjeru da æe kao jedini ponosni baštinci humske i Hercegove zemlje ostati ovdašnji Hrvati, pri èemu æe Hercegovina dobiti šire znaèenje, u

smislu onoga;to je u kratkome povijesnom trenutku bila Herceg-Bosna. Na isti način na koji je npr. uža jezgra stare Crne gore prenijela svoje ime i na;ire područje na kojega se pro;irila.

Ako se ostvari

takav novohercegovački scenarij, vi;e neće biti nikakvih načelnih prepreka za otvaranje pristupnih pregovora za

Duvnjake i Livnjake oko ulaska u hercegovačko-dinarsku zajednicu u;remu smislu.

S Duvnjacima, kao zemljopisno bližima "Staroj Hercegovini", taj bi proces i;ao bezbolnije. No, postavlja se pitanje, nakon;to jednoga dana Općina Tomislavgrad bude primljena u

Hercegovačku Uniju, hoće li u sljedećemu koraku pro;irenja Unije na Livno, stari duvanjsko-livanjski animoziteti

rezultirati duvanjskim vetom na

livanske pristupne pregovore, poput slovenskoga zaustavljanja RH na putu prema

Europskoj Uniji? Bi li stoga proces otvaranja

pojedinih poglavlja unutar pregovora za

za pristupanje Hercegovačkoj Uniji

trebao teći paralelno za Livnjake i

Duvnjake? A Kupres? Hoće li Kupres postati hercegovački Island, koji će pristupiti tek kada ga pogodi recesija, ili će se postaviti kao gorda

Norveška? Sjevernije s pro;irenjem Hercegovine ne bi i;li. Sjevernije je već Sjeverni pol. Medvjedi i eskimi.....

* * * *

Ne mogu, dagi èitatelji, ne iskoristiti moguènost da kao urednik prokometiram ovaj brillantni tekst. Tekst koji odi;scaron; humorom a ne može sakriti tugu, u kome ipak prevladava optimizam i vedrina... Bez èega se, vjerojatno, ni kroz dugu povijest ne bi izdržalo. Svojevremeno je jedno slièeno razmatranje, jednako lijepo i nadahnuto na;poznati književnik i novinar Slobodne Dalmacije Petar Miloš; stavio pod naslov Hercegovački križ, èime sam se poslužio ovom prilikom i nadam se da se neće ljuditi zbog toga.

Odkud ta sotonizacija Hercegovaca? Sjećam se, bila je 1992. g., dobar dio Hrvatske u plamenu, Zagreb u mraku i u skloni;timu, a na mojoj zgradi jedno jutro grafit: "Vratite nam S. evo vam Hercegovci" Otprikljike, tada je poèelo. I pitao sam se kao i mnogi drugi: "Pa kako to? Za;to? Za;to?" Zapravo, odgovor i nije tako te;ko naæi. Ali, najjasnije, kristalno jasno, bilo mi je kada sam s prijateljima obi;ao Spomen groblje poginulih branitelja Vukovara: tisuće bijelih križeva i prezimena nekako dobro poznata. Gotovo svako drugo Matiæ, Sabliæ, Perkoviæ, Zadro, Suæia Bagariæ...

G. Antiæ